

Grundtvig idag

Af William Michelsen

De Levendes Land. Grundtvig 1984. Redigeret af Flemming Ettrup og Johs. H. Christensen. Danmarks Biblioteksforenings Forlag, 1984.

Denne bog, hvis hovedstamme er en række foredrag, holdt i Skovshoved kirke i 1983, ligner egentlig en årgang af Grundtvig-Studier. Den indeholder vigtige bidrag til debatten om Grundtvig i dag. *Chr. Thodbergs* gennemgang af digtet *De Levendes Land* udfra Grundtvigs prædikener og den bibelske poesi tager sit udgangspunkt i en artikel af Peter Skautrup i Grundtvig-Studier 1956 og besvarer Poul Borums kritik af Thodbergs betragtning af visse prædikenafsnit som prosadigte i bogen *Digteren Grundtvig* (1983). – *Leif Grane* gennemgår fra et nutidigt teologisk synspunkt indholdet af Kirkens Gienmæle uden hensyn til såvel den injuriersag, der især blev foranlediget af bogens fortale, som de følger, bogen fik dels for Grundtvig selv, dels for den kirkelige situation i Danmark i hans samtid og eftertid. – *Aage Henriksen* vender tilbage til digtet *Nyaars-Morgen*, som han her kalder »vandskellet i Grundtvigs forfatterskab«, hvormed han præciserer et standpunkt, han i 1973 hævdede på Grundtvig-Selskabets årsmøde i et foredrag, han kaldte »Ind og ud af Nyaars-Morgen«. Han hævder, »at Grundtvig, som så vældig styrkede den kirkelige institution, den danske kirke, ikke selv kan rummes i den forestillingsverden, som kirken repræsenterer«. Så er det sagt.

Med disse tre professorers videnskabeligt begrundede påstande er der lagt op til en så omfattende debat om Grundtvig i dag, i 1984 *efter* Grundtvig-jubilæet, at det er umuligt at tage stilling til dem i en kort anmeldelse. Man må simpelthen læse dem og tænke dem igennem. Grundtvig-forskningen kan ikke gå dem forbi. Imidlertid har *Ejvind Larsen* i stedet for *sit* foredrag om Grundtvig skrevet et svar på det, han kalder »Aage Henriksens gåde«, hvori han tager stilling til hele Aage Henriksens forfatterskab fra »Det guddommelige barn« til »De ubændige«, og det har Aage Henriksen så givet, hvad han selv kalder »et foreløbigt svar« på. I sammenligning med denne holmgang bliver *Henrik Fibiger Nørfelts* artikel om Henrik Rung og den grundtvigske kirkesang, ja selv *Ebbe Kløvedal Reichs* om Grundtvig og folkestyret en blid afrunding!

Man kunde måske tillade sig den bemærkning, at Aage Henriksens foredrag er holdt i en dansk kirke lige så vel som de to teologiske professorers. Vel er de kristne kirkeinstitutioner fra Konstantin den Stores dage kun menneskeværk, skrøbeligere og snævrere end den ånd, der inspirerede Grundtvig til hans syner og hans digteriske fremstillinger af dem. Den danske kirke er dog mere åben end

de fleste, og det har Grundtvig – netop med den nye holdning, han i 1832 valgte at indtage – bidraget mægtigt til. At han samtidig fastholdt det skarpe skel mellem kristendom og ikke-kristendom (fra 1810 og 1825) gjorde *ikke* den frihed, han ønskede i åndens verden, snævrere. Deri består hans storhed. Dét gav ham nemlig mulighed for og ret til at hævde den samme frihed for anderledestænkende, som han krævede for sig selv, og for enhver anden kristen.

N. F. S. Grundtvig: De Levendes land. En Kalender for 1985 af Claudio Bannwart. E. T. nr. 42/50.

Kunstneren Claudio Bannwart, der bor i Århus, har fået den originale idé at skære 13 linoleumssnit til året 1985 og dets 12 måneder, der hver illustrerer en strofe af digtet *De Levendes Land*. Han har sendt Grundtvig-Selskabet et af de 50 originale tryk, som året igennem har været ophængt i vort kontor i Vartov. Fraset et par fejlstavninger i teksten, som enhver af sig selv retter, indeholder de 13 linoleumssnit en moderne tolkning af Grundtvigs digt i billeder. Undertiden dominerer det hvide som det himmelske lys over et land, der til at begynde med (i januar-februar) er drømmen om evighedslevet, men i marts-billedet brutalt tilintetgøres af visheden om døden for ethvert menneske, i april som rovfugleklør, i maj-billedet som hugormebid.

Junimånedsbilledet illustrerer strofen *O Kærligheds Ånd*, hvor himlen er sort, men solens stråler gennem de lyse skyer gør landets linier hvide, og jubililledet fremstiller det himmelske ansigt med en arm, der rækker sin hånd mod menneskets hoved og hænder. – Septemberbilledet domineres derimod af en hest, der løfter hovedet mod solen: Intet forsøg på at skildre det letvingede håb, men i stedet landet bag hav, – som solbestrålede klipper, hvor håbet får fodfæste. Oktoberbilledet er delt i to halvdele, hvor døden sidder forladt under lynstrålen fra tordenskyen i billedets venstre side, mens blomsterne spirer, hvor det bøjede menneske vandrer med sin stav i dets højre side – intet forsøg på at skildre kærlighedsstrømmen, men derimod menneskets frelse fra døden ved guddommelige kræfters hjælp. – Novemberbilledet har nederst Fugl Fønix, der brænder sig op på det »rygende alter i menneske-favn«, og øverst Sønnen, der bærer jordkuglen og således »opbygger templet af muld« under den strålende himmel, således at Faderen kan trone dér. Og i det sidste billede, der illustrerer strofen *O Kristelighed*, ses det, hvorledes englen fra himlen rækker sin livsflamme ned mod vikingemennesket med trefork og hornet hjelm, der løfter sin arm for at skærme sine øjne mod den opgående sols og livsflammens stærke lys: kristendommens komme til Norden. – Således giver de 13 billeder nye associationer til det centrale digt.